

doplňky v A 46, 1998 a A 51, 2003. Čítá na 250 položek.

M. KRČMOVA

K nedožitým osmdesátinám profesora Josefa Macura

V letošním roce si připomínáme nedožitě osmdesáté výročí narození předního českého představitele vědy civilního práva procesního, univ. prof. JUDr. Josefa Macura, DrSc. (5. 7. 1928 – 15. 3. 2002).

Prof. JUDr. Josef Macur, DrSc., se narodil dne 5. 7. 1928 v Mistříně. Oba jeho rodiče byli učitelé, otec se podílel na založení muzea v Hodoníně. Přesto syn vyrůstal, alespoň v ranějším dětství, v dosti skromných podmínkách. To se však změnilo po přestěhování rodiny do Hodonína, kde jeho matka učila též hře na klavír. Tu malý Josef také bravurně zvládl a ke klavíru postupně přidal řadu dalších nástrojů. Získal celostátní ocenění za hru na akordeon, hrál i na kytaru; mezi studenty a učiteli právnické fakulty však mezi roky 1970–1980 proslul jako hráč na cimbál, neboť na právnických plesech se pravidelně přidával k lidovému souboru a předváděl virtuózní čísla. Spolu s hudbou jej již v mládí zaujala filozofie, které zůstal věrný po celý život.

Po válce studoval práva v Brně a po zrušení brněnské právnické fakulty pak pokračoval v Bratislavě. Jeho učitelem byl i prof. František Weyr. Macur vzpomínal na semináře z teorie práva, které Weyr kvůli špatnému zdraví pořádal pro několik studentů ve svém bytě. Weyr prý přednášel v županu a často při tom krmil oblíbeného kanára (či papouška), zatímco posluchači se občerstvovali koláčky paní Weyrové. Přes veškerou úctu k původci normativní teorie a přes její dokonalé poznání se však jejím příznivcem nestal. Podobně jako Weyr se sice věnoval obecně i právní filozofii a svá díla stavěl na filozofickém základě, měl však pochopení pro potřeby právní praxe a teze typu: „Lex dura, sed lex“ nepřijímal.

Profesor Josef Macur

Po studii získával zkušenosti v právní praxi. Nejprve jako podnikový právník, posléze od roku 1956 jako soudce Okresního soudu v Trenčíně a nakonec náměstek předsedy Krajského soudu v Bratislavě. Volání právní vědy se však ozývalo čím dál tím hlasitěji a intenzivněji. Josef Macur tak již v šedesátých letech minulého století zahajuje publikační činnost, ústíci v obhájení kandidátské práce věnované dispoziční zásadě v občanském soudním řízení. Již v tomto raném díle se projevují přinejmenším dva rysy všech jeho pozdějších prací, jimiž jsou volba obtížné – a přitom pro vědu a praxi stejně – látky a širší filozofický (konkrétně systémově-strukturní) přístup k jejímu zpracování. Stojí jistě za pozornost, že téma dispoziční zásady si Macur zvolil v době, kdy procesualistika jednostranně a účelově vyzdvihovala zásadu materiální pravdy jako vedoucí zásadu civilního procesu, pod jejíž záštitou pak deformovala jiné, ve skutečnosti neméně významné zásady a instituty, mj. právě též zásadu dispoziční. Obdobně se nebál nabourat zažitá schémata o řadu let později, kdy sepsal monografii zabývající se institutem správního soudnictví, a to v době, kdy šlo o téma dosti horké. Díky tomuto při-

stupu k volbě témat a vědecky poctivému způsobu jejich zpracování neztratila starší díla profesora Macura nic na své hodnotě ani v důsledku změn společenských poměrů po roce 1989.

V roce 1970 opouští profesor Macur justici a odchází na obnovenou brněnskou právnickou fakultu, na níž působí až do svého odchodu do důchodu postupně jako odborný asistent, docent a od roku 1979 jako profesor občanského práva hmotného a procesního. Během své činnosti na fakultě věnoval se nejen práci vědecké a pedagogické, ale byl rovněž dlouholetým děkanem a vedoucím katedry občanského práva. Jeho nepochybnitelnou zásluhou je zachování brněnské právnické fakulty, které v době normalizace hrozilo zrušení nebo alespoň přestěhování do Jihlavy, a její všestranný rozvoj. Dodnes na něj vzpomínají kolegyně a kolegové z fakulty a celé generace právníků, které vychoval, jako na člověka laskavého, vstřícného, pracovitého a nesmírně erudovaného. Byl neobyčejně vlivným examinatorem a i pro něj platí postřeh z paměti prof. Weyra: skutečná osobnost nemá zapotřebí dělat ze zkoušek martyrium. Přesto se v roce 1990 našlo několik málo osob, které s poukazem na to, že funkci děkana zastával v období normalizace, se pokusily o jeho očernění. Macur ovšem mohl výtky snadno vyvrátit a usvědčit jejich autory minimálně z překrucování skutečnosti; byl ovšem noblesní osobností a takové diskuse by byly hluboce pod jeho úrovní. Proto reagoval odchodem do předčasného důchodu. Zbavení pedagogických povinností mu pak umožnilo plně se věnovat vědecké práci. Nastalo jeho nejpłodnější období a také právnická fakulta po uklidnění poměrů jeho působení i vědeckou činnost po zásluze výsoce ocenila. Přesto se za katedru již nevrátil a věnoval se jen publikační činnosti.

Professor Macur byl skutečným vědcem v pravém smyslu tohoto slova. Ve svých pracích se věnoval především základnímu výzkumu klíčových otázek civilního práva procesního. Jeho úvahy přesahovaly rámec konkrétní právní úpravy a mohou tak i do budoucna, bez ohledu na změny zákonů, tvořit základ oboru. Z těch nejvýznamnějších lze poukázat na díla týkající se zásady

dispoziční a projednací, procesní odpovědnosti a procesních břemen (se zvláštním zřetelem k břemenu důkaznímu), dokazování, právní moci, správního soudnictví, exekucí či předmětu sporu. Řada jeho děl však překračuje rámec občanského práva procesního a zabývá se též právem hmotným (včetně odpovědnosti v občanském právu), jakož i otázkami vzájemného vztahu práva procesního a hmotného. Všechna díla profesora Macura jsou založena na uplatňování systémově-strukturálních přístupů k právu, na využívání poznatků jiných společenských a přírodních věd a na důkladné znalosti procesního práva a procesní vědy jiných zemí, zejména Německa a Rakouska, a to nejen autorů současných, ale i těch, kteří kdysi pokládali samotné základy civilního procesu. Díky této široké erudici profesor Macur vytvořil díla, která seznamují čtenáře s vývojem procesní vědy za hranicemi České republiky a jež na stav zahraničního bádání navazují a dále je rozvíjejí. Dokonalé ovládnutí základního výzkumu potom profesoru Macurovi umožnilo kriticky se vyslovovat k současnému stavu platného občanského práva procesního a k četným novelizacím občanského soudního řádu, prováděným účelově bez hlubších teoretických znalostí, a proto dále deformujícím český civilní proces. Dokázal držet krok i s novými myšlenkovými trendy, o čemž svědčí i jeho práce věnovaná postmodernismu.

Professor Macur byl mimořádným člověkem i právním vědcem, který posunul poznání stěžejních otázek civilního práva procesního o notný kus kupředu. Je úlohou současné právní vědy a praxe, aby se z jeho díla poučila a pokusila se je dále teoreticky rozvíjet a aplikovat v legislativě i při interpretaci platného práva. Myšlenkově bohaté a hodnotné dílo profesora Macura k tomu samo přímo vybízí.

P. LAVICKÝ A J. SPÄČIL